

Z A K O N

O DUALNOM MODELU STUDIJA U VISOKOM OBRAZOVANJU

I. UVODNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se sadržaj i način ostvarivanja dualnog modela studija u visokom obrazovanju, uzajamna prava i obaveze studenata, visokoškolskih ustanova i poslodavca, materijalno i finansijsko obezbeđenje studenata, kao i druga pitanja od značaja za realizaciju studija po dualnom modelu.

Termini izraženi u ovom zakonu u gramatičkom muškom rodu podrazumevaju prirodni muški i ženski rod lica na koje se odnose.

Značenje pojmova

Član 2.

U smislu ovog zakona utvrđuju se sledeći pojmovi:

1) „dualni model studija” (u daljem tekstu: dualni model) je model realizacije nastave na studijskim programima u visokom obrazovanju u kome se kroz aktivnu nastavu na visokoškolskoj ustanovi i praktičnu obuku i rad kod poslodavca (u daljem tekstu: učenje kroz rad), stiču, usavršavaju, odnosno izgrađuju znanja, veštine, sposobnosti i stavovi (u daljem tekstu: kompetencije) u skladu sa studijskim programom i standardom kvalifikacije;

2) „poslodavac” je pravno lice ili preduzetnik, koji ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom i čija delatnost omogućava ostvarivanje odgovarajućih sadržaja i učenja kroz rad utvrđenog studijskim programom;

3) „učenje kroz rad” je integralni deo studijskog programa po dualnom modelu studija koji nosi određeni broj ESPB bodova i predstavlja organizovan proces tokom koga studenti pod nadzorom mentora kod poslodavca radeći kod poslodavca primenjuju teorijska znanja u realnom radnom okruženju, imaju neposredan dodir sa poslovnim procedurama i tehnologijama koje se koriste u poslovnom svetu, povezuju se sa zaposlenim profesionalcima i pripremaju se za svet rada;

4) „mentor kod poslodavca” je lice angažovano kod poslodavca, koje neposredno obezbeđuje da se tokom učenja kroz rad realizuju sadržaji utvrđeni studijskim programom i odgovorno je da studenti steknu kompetencije propisane studijskim programom i standardom kvalifikacije;

5) „akademski mentor” je lice zaposleno u visokoškolskoj ustanovi (nastavnik ili saradnik), koji u saradnji sa mentorom kod poslodavca planira, prati, realizuje i vrednuje ostvarivanje učenja kroz rad;

6) „plan realizacije učenja kroz rad” sadrži opis aktivnosti, mesto i dinamiku ostvarivanja učenja kroz rad i zajednički ga donose visokoškolska ustanova i poslodavac.

Ciljevi dualnog modela

Član 3.

Ciljevi dualnog modela su:

- 1) obezbeđivanje uslova za sticanje, usavršavanje i razvoj kompetencija studenata u skladu s potrebama tržišta rada;
- 2) doprinos jačanju konkurentnosti privrede Republike Srbije;
- 3) obezbeđivanje uslova za lakše zapošljavanje po završenom visokom obrazovanju;
- 4) obezbeđivanje uslova za dalje obrazovanje i celoživotno učenje;
- 5) razvijanje preduzimljivosti, inovativnosti i kreativnosti svakog pojedinca radi njegovog profesionalnog i karijernog razvoja;
- 6) obezbeđivanje uslova za lični, ekonomski i opšti društveni razvoj;
- 7) razvijanje sposobnosti za timski rad i osećaj lične odgovornosti u radu;
- 8) razvijanje svesti o važnosti zdravlja i bezbednosti, uključujući bezbednost i zdravlje na radu;
- 9) razvijanje sposobnosti samovrednovanja i izražavanja sopstvenog mišljenja kao i samostalnog donošenja odluka;
- 10) promovisanje društveno odgovorne uloge poslodavca u društvu.

II. OSTVARIVANJE DUALNOG MODELA

Saradnja visokoškolskih ustanova i poslodavaca

Član 4.

Visokoškolska ustanova koja želi da realizuje studijske programe po dualnom modelu studija obrazuje mrežu poslodavaca koji imaju potrebu za zapošljavanjem lica sa kvalifikacijama koje se stiču na toj ustanovi.

Članovi mreže poslodavaca mogu biti i članovi saveta poslodavaca koji se obrazuje u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje.

Studijski programi po dualnom modelu

Član 5.

Osnov za realizaciju dualnog modela studija je studijski program akreditovan u skladu sa standardima za akreditaciju utvrđenim u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje i ovim zakonom i standard kvalifikacije utvrđen u skladu sa zakonom kojim se uređuje nacionalni okvir kvalifikacija.

Dualni model studija može se akreditovati kao samostalni studijski program ili kao jedan od modula u okviru studijskog programa i pored elemenata propisanih zakonom koji uređuje visoko obrazovanje i standardima za akreditaciju, sadrži opis i obim učenja kroz rad iskazan u satima i ESPB bodovima.

U izradi studijskih programa, odnosno modula iz stava 2. ovog člana učestvuju i poslodavci, u skladu sa zakonom koji uređuje visoko obrazovanje.

Visokoškolska ustanova može da podnese zahtev za davanje saglasnosti za organizaciju modula u okviru akreditovanog studijskog programa za ostvarivanje studijskog programa po dualnom modelu, bez povećanja broja studenata iz akreditacije.

Zahtev iz stava 4. ovog člana sa elaboratom podnosi se Nacionalnom telu za akreditaciju i proveru kvaliteta u visokom obrazovanju (u daljem tekstu: Nacionalno akreditaciono telo).

Elaborat iz stava 5. ovog člana usvaja stručni organ samostalne visokoškolske ustanove.

Formu i sadržinu elaborata iz stava 5. ovog člana utvrđuje Nacionalni savet za visoko obrazovanje na predlog Nacionalnog akreditacionog tela.

Po prijemu zahteva iz stava 4. ovog člana Komisija za akreditaciju i proveru kvaliteta (u daljem tekstu: Komisija za akreditaciju) u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva obrazuje posebnu komisiju od recenzenata imenovanih u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje.

Posebna komisija iz stava 8. ovog člana u roku od 30 od dana imenovanja dostavlja Komisiji za akreditaciju predlog da da saglasnost ili da odbije zahtev za davanje saglasnosti za organizaciju modula za ostvarivanje studijskog programa po dualnom modelu.

Komisija za akreditaciju na osnovu predloga posebne komisije odlučuje o zahtevu, u roku od 30 dana od dana prijema predloga iz stava 5. ovog člana.

Standardi za akreditaciju studijskih programa, odnosno modula po dualnom modelu utvrđuju se u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje.

Obim, period i mesto realizacije

Član 6.

Odnos u obimu časova aktivne nastave koja se izvodi na visokoškolskoj ustanovi i učenja kroz rad kod poslodavca utvrđuje se studijskim programom s tim da aktivna nastava (predavanja, vežbe i drugi oblici aktivne nastave) mora da bude zastupljena najmanje sa 450 časova godišnje prosečno na nivou celog studijskog programa, a učenje kroz rad sa najmanje 450 sati godišnje prosečno na nivou celog studijskog programa.

Učenje kroz rad realizuje se u celosti kod jednog, odnosno više poslodavaca u skladu sa studijskim programom i planom realizacije učenja kroz rad.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, isključivo uz saglasnost visokoškolske ustanove, deo učenja kroz rad može da se realizuje na samoj visokoškolskoj ustanovi ili kod trećeg lica (trening centri, drugo pravno lice koje realizuje obuke, drugi poslodavac, druga visokoškolska ustanova i sl.) koje ima materijalne, tehničke i kadrovske uslove za izvođenje dela učenja kroz rad, ukoliko učenje kroz rad nije moguće u celini realizovati kod poslodavca.

Međusobna prava i obaveze između visokoškolske ustanove i poslodavca, kao i između visokoškolske ustanove i trećeg lica iz stava 3. ovog člana uređuju se ugovorom.

Upis studenata

Član 7.

Na studijske programe po dualnom modelu studija studenti se upisuju putem konkursa, u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje.

Opštim aktom visokoškolska ustanova utvrđuje specifične uslove za upis studenata na studijske programe po dualnom modelu, kao i uslove prelaska studenata sa dualnog na druge modele studija, odnosno prelaska na dualni model studija.

Raspoređivanje studenata kod poslodavaca

Član 8.

Ukoliko u realizaciji studijskog programa po dualnom modelu studija učestvuje više poslodavaca, studenti se prijavljuju za učenje kroz rad kod određenog poslodavca iz mreže poslodavaca visokoškolske ustanove kod kojeg se realizuje učenje kroz rad.

Raspoređivanje se vrši putem intervjuisanja studenata od strane poslodavaca, pri čemu se usaglašavaju želje studenata sa izborom poslodavaca.

Studijskim programom, odnosno planom realizacije učenja kroz rad utvrđuju se bliži uslovi za raspoređivanje studenata kod poslodavaca.

Karijerno vođenje i savetovanje

Član 9.

Visokoškolska ustanova putem centra za karijerno vođenje i savetovanje ili na drugi način pruža podršku, podstiče i prati karijerni razvoj studenata, u skladu sa opštim aktom visokoškolske ustanove i standardima karijernog vođenja i savetovanja donetim na osnovu zakona kojim se uređuje nacionalni okvir kvalifikacija.

Visokoškolska ustanova podržava karijerni razvoj studenata u dualnom modelu studija tako što: prati zadovoljstvo i motivaciju studenata i poslodavaca tokom programa učenja kroz rad, osnažuje i podržava studente da planiraju i postavljaju ciljeve karijernog razvoja, saraduje sa srednjim školama radi uspostavljanja kontinuiteta pružanja usluga karijernog vođenja i savetovanja, pomaže studentima kod izbora poslodavca kada se učenje kroz rad realizuje kod više poslodavaca radi usmeravanja studenata prema individualnim potrebama i u njihovom najboljem interesu.

Zaštita prava studenata

Član 10.

Zaštita prava studenata ostvaruje se u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje, zakonom kojim se uređuje oblast rada i bezbednosti i zdravlja na radu, zakonom kojim se uređuje zabrana zlostavljanja na radu, zakonom kojim se uređuje penzijsko i invalidsko osiguranje, zakonom kojim se uređuje zaštita prava intelektualne svojine i ovim zakonom.

Tokom obavljanja učenja kroz rad kod poslodavca zabranjeni su svi vidovi diskriminacije, propisani zakonom kojim se uređuje zabrana diskriminacije.

Uslovi za izvođenje učenja kroz rad kod poslodavca

Član 11.

Uslovi koje poslodavac mora da ispuni radi izvođenja učenja kroz rad su:

- 1) obavljanje delatnosti koja omogućava realizaciju sadržaja iz studijskog programa;
- 2) odgovarajući broj mentora kod poslodavca koji imaju najmanje vrstu i nivo visokog obrazovanja koji odgovara vrsti i nivou koji student stiče prema studijskom programu i tri godine radnog iskustva u struci;
- 3) raspolaganje odgovarajućim prostorom, opremom i sredstvima za rad u skladu sa studijskim programom i planom realizacije učenja kroz rad;
- 4) obezbeđivanje primene mera bezbednosti i zdravlja na radu u skladu sa zakonom;

5) da nad poslodavcem nije otvoren stečajni postupak ili da nije pokrenut postupak likvidacije;

6) da mentor i drugo odgovorno lice kod poslodavca nisu osuđivani pravnosnažnom presudom za krivično delo za koje je izrečena безусловna kazna zatvora u trajanju od najmanje tri meseca, kao i za krivična dela nasilje u porodici, oduzimanje maloletnog lica, zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica ili rodoskrvnuće, krivična dela iz grupe krivičnih dela protiv polne slobode, protiv privrede, protiv službene dužnosti, protiv pravnog saobraćaja i protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, bez obzira na izrečenu krivičnu sankciju, da nisu pravnosnažno osuđivani za prekršaj iz oblasti radnih odnosa i za koje nije, u skladu sa zakonom, utvrđeno diskriminatorno ponašanje;

7) da mentor kod poslodavca i odgovorno lice kod poslodavca nije pravnosnažno osuđivano za kaznena dela propisana zakonom kojim se uređuje sprečavanje zlostavljanja na radu.

Uslovi iz stava 1. tač. 1)-4) ovog člana utvrđuju se studijskim programom.

III. UREĐIVANJE MEĐUSOBNIH ODNOSA VISOKOŠKOLSKE USTANOVE, POSLODAVCA I STUDENATA

Član 12.

Međusobni odnos visokoškolske ustanove, poslodavca i studenta u studijskim programima, odnosno modulima po dualnom modelu uređuju se ugovorom.

Međusobni odnos visokoškolske ustanove i poslodavca uređuje se ugovorom o dualnom modelu, a međusobni odnos poslodavca i studenta uređuje se ugovorom o učenju kroz rad.

1. UGOVOR O DUALNOM MODELU

Forma ugovora

Član 13.

Ugovor o dualnom modelu se zaključuje između visokoškolske ustanove i poslodavca, u pismenoj formi, na rok koji ne može biti kraći od broja godina trajanja studijskog programa.

Sadržina ugovora

Član 14.

Obavezni elementi ugovora o dualnom modelu su:

- 1) naziv, sedište i matični broj poslodavca;
- 2) naziv i sedište visokoškolske ustanove;
- 3) podaci o studijskom programu;
- 4) obaveza poslodavca da izvodi učenje kroz rad o sopstvenom trošku;
- 5) obaveze visokoškolske ustanove u vezi sa realizacijom učenja kroz rad;
- 6) obaveze poslodavca u vezi sa realizacijom učenja kroz rad;
- 7) plan i program realizacije učenja kroz rad;
- 8) mesto i vremenski raspored realizacije učenja kroz rad;
- 9) maksimalan broj studenata koje visokoškolska ustanova može uputiti kod poslodavca na učenje kroz rad;
- 10) period trajanja ugovora;

- 11) zaštita prava intelektualne svojine poslodavca i prava intelektualne svojine studenta;
- 12) zaštita podataka o ličnosti;
- 13) razlozi za prestanak važenja i za raskid ugovora;
- 14) način rešavanja eventualnih sporova;
- 15) datum i potpisi ugovornih strana.

Zaključivanje ugovora o dualnom modelu

Član 15.

Visokoškolska ustanova zaključuje ugovor o dualnom modelu s jednim ili više poslodavaca, u cilju obezbeđenja uslova za ostvarivanje svih sadržaja učenja kroz rad definisanih studijskim programom.

Prilikom izbora poslodavca visokoškolska ustanova je u obavezi da se rukovodi najboljim interesom studenata.

Poslodavac može da zaključi ugovor o dualnom modelu sa više visokoškolskih ustanova.

O zaključenom ugovoru iz stava 1. ovog člana visokoškolska ustanova obaveštava ministarstvo nadležno za visoko obrazovanje i Privrednu komoru Srbije najkasnije u roku od osam dana od dana zaključivanja ugovora.

Objavljivanje na zvaničnoj internet stranici

Član 16.

Visokoškolska ustanova i Privredna komora Srbije, najkasnije u roku od 15 dana od dana zaključivanja ugovora o dualnom modelu, objavljuju na svojoj zvaničnoj internet stranici osnovne informacije o studijskom programu i druge informacije od značaja za izvođenje učenja kroz rad.

Raskid ugovora od strane poslodavca

Član 17.

Poslodavac raskida ugovor o dualnom modelu ukoliko:

- 1) visokoškolskoj ustanovi bude oduzeta dozvola za rad ili bude ukinuta u skladu sa zakonom;
- 2) visokoškolska ustanova prestane da ispunjava propisane uslove za studijski program u kom poslodavac realizuje učenje kroz rad;
- 3) visokoškolska ustanova ne ispunjava obaveze predviđene ugovorom o dualnom modelu;
- 4) nastupe nepredviđene tehnološke, ekonomske ili organizacione promene kod poslodavca, koje sprečavaju, otežavaju ili bitno menjaju obavljanje delatnosti.

Raskid ugovora od strane visokoškolske ustanove

Član 18.

Visokoškolska ustanova raskida ugovor o dualnom modelu ukoliko:

- 1) poslodavac ne ispunjava obaveze predviđene ugovorom o dualnom modelu;
- 2) poslodavac izvrši povredu prava studenata propisanih zakonom.

Visokoškolska ustanova je dužna da bez odlaganja, a najkasnije narednog radnog dana obavesti ministarstvo nadležno za visoko obrazovanje i Privrednu komoru Srbije o raskidu i razlozima za raskid ugovora o dualnom modelu.

Posledice raskida ugovora

Član 19.

Ako je ugovor o dualnom modelu raskinut iz razloga propisanih u članu 17. tač. 1)-3) ovog zakona, nastavak obrazovanja obezbeđuje druga visokoškolska ustanova koju odredi Ministarstvo.

Ako je ugovor o dualnom modelu raskinut iz razloga propisanih u članu 17. tačka 4) ovog zakona, učenje kroz rad studentima obezbeđuje visokoškolska ustanova kod drugog poslodavca s kojim ima zaključen ugovor o dualnom modelu.

Ako je ugovor o dualnom modelu raskinut iz razloga propisanih u članu 18. ovog zakona, učenje kroz rad organizuje visokoškolska ustanova kod drugog poslodavca s kojim zaključi ugovor o dualnom modelu.

2. UGOVOR O UČENJU KROZ RAD

Forma ugovora

Član 20.

Ugovor o učenju kroz rad zaključuju poslodavac i student u pismenoj formi.

Ugovor o učenju kroz rad zaključuje se nakon raspoređivanja studenata kod poslodavaca kod kojih će se realizovati učenje kroz rad.

Poslodavac je dužan da vodi evidenciju zaključenih ugovora iz stava 1. ovog člana, u skladu sa zakonom.

Sadržina ugovora

Član 21.

Obavezni elementi ugovora o učenju kroz rad su:

- 1) identifikacioni podaci poslodavca;
- 2) ime i prezime studenta i njegova adresa stanovanja;
- 3) podaci o visokoškolskoj ustanovi;
- 4) naziv studijskog programa;
- 5) obaveza poslodavca da organizuje i realizuje studentu učenje kroz rad u skladu sa studijskim programom;
- 6) potvrda zdravstvene ustanove da student ispunjava zdravstvene uslove za rad kod poslodavca ukoliko je takva potvrda neophodna, u skladu sa odredbama o zaštiti omladine propisane zakonom kojim se uređuju radni odnosi;
- 7) ukoliko se studijski program ostvaruje na jeziku nacionalne manjine, obaveza poslodavca je da organizuje i realizuje učenje kroz rad na jeziku te nacionalne manjine;
- 8) mesto i vreme realizacije učenja kroz rad;
- 9) obaveza studenta da redovno obavlja učenje kroz rad kod poslodavca;
- 10) obaveza studenta u vezi sa vremenom boravka, učenjem, bezbednošću i zdravljem na radu tokom učenja kroz rad kod poslodavca;
- 11) materijalno obezbeđenje studenata;

- 12) finansijsko obezbeđenje studenata;
 - 13) zaštita prava intelektualne svojine poslodavca i prava intelektualne svojine studenta stečene za vreme učenja kroz rad kod poslodavca;
 - 14) zaštita podataka o ličnosti;
 - 15) čuvanje poslovne tajne poslodavca;
 - 16) period trajanja ugovora;
 - 17) razlozi za prestanak važenja i raskid ugovora;
 - 18) naknada štete u slučaju otkaza od strane poslodavca, izuzev ukoliko je do otkaza došlo bez krivice poslodavca;
 - 19) način rešavanja eventualnih sporova;
 - 20) datum i potpis ugovornih strana.
- Sastavni deo ugovora o učenju kroz rad je plan realizacije učenja kroz rad.

Član 22.

Student može zaključiti ugovor o učenju kroz rad s više poslodavaca s kojima je visokoškolska ustanova zaključila ugovor o dualnom modelu, ukoliko je to neophodno radi realizacije studijskog programa.

Raskid ugovora od strane poslodavca

Član 23.

Poslodavac raskida ugovor o učenju kroz rad ako student:

- 1) izgubi status studenta;
- 2) krši obaveze utvrđene ugovorom o učenju kroz rad i zakonom;
- 3) trajno izgubi zdravstvenu sposobnost za rad;
- 4) nastupe nepredviđene tehnološke, ekonomske ili organizacione promene kod poslodavca, koje sprečavaju, otežavaju ili bitno menjaju obavljanje delatnosti.

U slučaju da visokoškolska ustanova u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje studentu na njegov zahtev odobri mirovanje prava i obaveza (u slučajevima teže bolesti, nege deteta do godinu dana života, posebne nege koja traje duže od detetove prve godine života, održavanja trudnoće i dr. u skladu sa opštim aktom visokoškolske ustanove), poslodavac može da raskine ugovor o učenju kroz rad

Raskid ugovora od strane studenta

Član 24.

Student može da raskine ugovor o učenju kroz rad ako:

- 1) izgubi status studenta, odluči da upiše drugi studijski program ili mu visokoškolska ustanova odobri mirovanje prava i obaveza u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje;
- 2) poslodavac ne ispunjava obaveze iz ugovora o učenju kroz rad kod poslodavca;
- 3) poslodavac izvrši povredu prava studenta propisanih zakonom.

Posledice raskida ugovora

Član 25.

Ako se raskine ugovor o učenju kroz rad iz razloga navedenih u članu 23. stav 2. ovog zakona, visokoškolska ustanova je dužna da studentu po povratku sa mirovanja prava i obaveza organizuje učenje kroz rad na istom studijskom programu kod istog ili drugog poslodavca, odnosno da mu omogući prelazak na drugi studijski program u skladu sa opštim aktom iz člana 7. stav 2. ovog zakona.

Ako se raskine ugovor o učenju kroz rad iz razloga navedenih u članu 23. stav 1. tačka 2) visokoškolska ustanova može studentu da organizuje učenje kroz rad na istom studijskom programu kod drugog poslodavca, s kojim je zaključila ugovor o dualnom modelu.

Nakon raskida ugovora iz st. 1. i 2. ovog člana, student i drugi poslodavac, sa kojim je visokoškolska ustanova zaključila ugovor o dualnom modelu, zaključuju ugovor o učenju kroz rad.

O raskidu ugovora iz st. 1. i 2. ovog člana, odnosno o zaključenom ugovoru iz stava 3. ovog člana visokoškolska ustanova obaveštava ministarstvo nadležno za visoko obrazovanje, a poslodavac Privrednu komoru Srbije, najkasnije u roku od osam dana od dana zaključivanja ugovora.

Ukoliko visokoškolska ustanova nije zaključila ugovor o dualnom modelu s drugim poslodavcem iz stava 3. ovog člana, dužna je da obezbedi uslove za nastavak studija.

IV. REGISTAR UGOVORA

Registar ugovora o dualnom modelu

Član 26.

Registar ugovora o dualnom modelu vodi Privredna komora Srbije, kao povereni posao.

U registar iz stava 1. ovog člana upisuju se sledeći podaci:

- 1) delovodni broj ugovora;
- 2) naziv i adresa visokoškolske ustanove;
- 3) naziv i adresa poslodavca;
- 4) broj studenata za koje poslodavac organizuje učenje kroz rad;
- 5) adresa mesta izvođenja učenja kroz rad;
- 6) datum i vreme zaključenja ugovora;
- 7) datum početka učenja kroz rad.

Registar iz stava 1. ovog člana vodi se kao jedinstvena elektronska baza podataka.

Podaci iz stava 2. ovog člana javno su dostupni i objavljuju se na zvaničnoj internet stranici Privredne komore Srbije.

Upis u registar

Član 27.

Poslodavac je dužan da Privrednoj komori Srbije dostavi ugovor o dualnom modelu, u roku od osam dana od dana zaključenja ugovora, radi upisa u registar.

Kopiju ugovora iz stava 1. ovog člana, poslodavac može dostaviti u štampanoj ili elektronskoj formi.

V. MENTOR KOD POSLODAVCA

Član 28.

Mentor kod poslodavca mora posedovati kompetencije za realizaciju učenja kroz rad definisane opštim aktom visokoškolske ustanove.

Način provere kompetencija mentora kod poslodavca utvrđuje se opštim aktom visokoškolske ustanove.

Na osnovu rezultata provere kompetencija visokoškolska ustanova prema potrebi obezbeđuje uputstvo za obavljanje poslova mentora kod poslodavca ili organizuje program obuke u skladu sa planom realizacije studijskog programa po dualnom modelu studija.

VI. OCENJIVANJE I ISPITI U DUALNOM MODELU

Ocenjivanje studenata

Član 29.

Ocenjivanje studenata po dualnom modelu studija uređuje se opštim aktom visokoškolske ustanove.

Završni rad

Član 30.

Sadržina i način sprovođenja završnog rada uređuju se u skladu sa studijskim programom i planom realizacije po dualnom modelu.

VII. MATERIJALNO I FINANSIJSKO OBEZBEĐENJE STUDENTA

Materijalno obezbeđenje studenata

Član 31.

Studentu koji obavlja učenje kroz rad poslodavac obezbeđuje:

- 1) sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu;
- 2) naknadu stvarnih troškova prevoza do mesta izvođenja učenja kroz rad i nazad, najviše u visini cene prevozne karte u javnom saobraćaju, ukoliko poslodavac nije obezbedio sopstveni prevoz;
- 3) naknadu troškova ishrane u skladu sa opštim aktom poslodavca;
- 4) osiguranje za slučaj povrede tokom učenja kroz rad kod poslodavca, ukoliko je takvo osiguranje predviđeno za zaposlene kod tog poslodavca.

Poslodavac može da obezbedi studentu i pokriće troškova smeštaja i ishrane u studentskom domu.

Finansijsko obezbeđenje studenata

Član 32.

Student koji obavlja učenje kroz rad ima pravo na naknadu.

Naknada za učenje kroz rad isplaćuje se jednom mesečno najkasnije do kraja tekućeg meseca za prethodni mesec po svakom satu provedenom na učenju kroz rad u neto visini od najmanje 50% osnovne zarade zaposlenog koji radi na istim ili sličnim poslovima, u skladu sa zakonom.

Naknada za učenje kroz rad na osnovnim studijama može se isplaćivati i u različitim iznosima po godinama studija shodno nivou znanja studenata, po svakom satu provedenom na učenju kroz rad u rasponu od 30 – 70% od osnovne zarade zaposlenog koji radi na istim ili sličnim poslovima, s tim da ukupna naknada za učenje kroz rad isplaćena na nivou studijskog programa mora da iznosi najmanje 50% od osnovne zarade zaposlenog isplaćene za isti period.

Ukoliko poslodavac istovremeno snosi troškove školarina, on može da izvrši umanjenje nadoknade za učenje kroz rad do iznosa školarine.

VIII. NADZOR

Član 33.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši ministarstvo nadležno za visoko obrazovanje, u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje, zakonom kojim se uređuje prosvetna inspekcija i ovim zakonom.

Inspeksijski nadzor nad visokoškolskim ustanovama vrši ministarstvo nadležno za visoko obrazovanje, preko prosvetne inspekcije.

Nadzor koji se odnosi na uslove rada i bezbednost i zdravlje na radu kod poslodavca vrši ministarstvo nadležno za poslove rada – preko inspekcije rada.

Proveru kvaliteta rada visokoškolske ustanove vrši Nacionalno telo za akreditaciju i proveru kvaliteta u visokom obrazovanju, u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje.

Na teritoriji Autonomne pokrajine Vojvodine, poslove inspeksijskog nadzora obavlja, preko svojih organa, Autonomna pokrajina Vojvodina.

IX. KAZNE NE ODREDBE

Član 34.

Novčanom kaznom od 50.000 do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj visokoškolska ustanova ako o raskidu ugovora iz člana 25. stav 1. ovog zakona ne obavesti Ministarstvo u roku iz člana 25. stav 4. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara za prekršaj iz ovog člana kazniće se i organ poslovođenja, odnosno odgovorno lice visokoškolske ustanove.

Član 35.

Novčanom kaznom od 50.000 do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj poslodavac - pravno lice ako:

- 1) realizuje učenje kroz rad suprotno članu 6. ovog zakona;
- 2) ne obezbedi sredstava i opremu za ličnu zaštitu na radu iz člana 31. stav 1. tačka 1) ovog zakona;
- 3) ne obezbedi naknadu stvarnih troškova prevoza od škole do mesta izvođenja učenja kroz rad i nazad iz člana 31. stav 1. tačka 2) ovog zakona;
- 4) ne obezbedi naknadu troškova ishrane iz člana 31. stav 1. tačka 3) ovog zakona;
- 5) ne obezbedi osiguranje iz člana 31. stav 1. tačka 4) ovog zakona;
- 6) ne obezbedi naknadu za učenje kroz rad iz člana 32. stav 2. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 10.000 do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana poslodavac – preduzetnik.

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice kod poslodavca.

X. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 36.

Nacionalni savet za visoko obrazovanje doneće akte iz člana 5. st. 7. i 11. ovog zakona u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 37.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O DUALNOM MODELU STUDIJA U VISOKOM OBRAZOVANJU

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona je odredba člana 97. tačka 10. Ustava Republike Srbije, kojom se utvrđuje da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje sistem u oblasti obrazovanja.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

U okviru sveukupnih aktivnosti Vlade na reformi sistema obrazovanja, posebno sa aspekta njegove sposobnosti da odgovori na potrebe tržišta rada, Narodna skupština donela je Zakon o dualnom obrazovanju („Službeni glasnik RS“, broj 101/17) i na taj način omogućila ostvarivanje dualnog obrazovanja u srednjem stručnom obrazovanju.

Kada je u pitanju visoko obrazovanje, saradnja visokoškolskih ustanova sa poslodavcima radi postizanja veće relevantnosti obrazovanja, odnosno školovanja kadra koji odgovara potrebama tržišta rada, preduzete su određene aktivnosti u stvaranju pravnog okvira. Tako je Zakonom o visokom obrazovanju donetim 2017. godine, kroz više zakonskih rešenja dat pravni osnov za uređenje saradnje između visokoškolskih ustanova i poslodavaca. Tako se npr. u članu 39. stav 3. Zakona definiše da angažovanje studenta obuhvata i studentsku praksu, dok član 96. Zakona daje mogućnost visokoškolskoj ustanovi da organizuju studentsku praksu, između ostalog, i kao deo studijskog programa. Član 60. stav 3. Zakona omogućava da visokoškolska ustanova obrazuje novi organ – savet poslodavaca radi ostvarivanja saradnje na razvoju studijskih programa u skladu s potrebama tržišta rada. Članom 80. Zakona uveden je predavač van radnog odnosa koji se angažuje na stručno-aplikativnim predmetima, čime se omogućuje angažovanje stručnjaka iz privrede u nastavi.

Vodeći se pozitivnim iskustvima evropskih zemalja, ustanovljena je potreba da se u domaćem sistemu visokog obrazovanja omogući organizovanje dualnog modela studija, koji bi bio dovoljno opšti, ali istovremeno fleksibilan, i koji bi mogao da se primenjuje u zavisnosti od potreba visokoškolskih ustanova koje nude akademsko i strukovno obrazovanje i koje su zainteresovane da njihovi studenti stiču znanja i kroz učenje kroz rad u kompanijama i da taj rad bude vrednovan, npr. plaćanjem školarina, stipendija ili na neki drugi način.

Uspostavljanjem pravnog osnova za realizaciju dualnog modela studija u domaćem sistemu visokog obrazovanja ostvaruje se više ciljeva reforme obrazovnog sistema: povećanje relevantnosti visokog obrazovanja i zapošljivosti svršenih studenata i osavremenjivanje nastavnog procesa kroz saradnju sa privredom i dodir sa savremenim tehnološkim dostignućima.

Implementacija dualnog modela studija doneće niz koristi za visokoškolske ustanove, poslodavce i studente.

Dualni model studija doprineće razvoju istraživanja i inovacija jer manje kompanije često nisu u mogućnosti da formiraju istraživačko-razvojne timove, prvenstveno zbog nedostatka odgovarajućeg kadra – a tu studenti dualnog modela mogu biti spona koja bi kompanijama ukazala na savremena dostignuća, i podstakla saradnju univerziteta i kompanija na realizaciji naučno-istraživačkih projekata. regionalni razvoj

Formiranjem mreže poslodavaca na visokoškolskoj ustanovi, praktično se formira lokalna ili regionalna mreža kompanija koje se kroz realizaciju dualnog

modela međusobno upoznaju, umrežavaju i počinju da razgovaraju o međusobnoj saradnji što može da doprinese regionalnom razvoju.

Pored navedenog, tokom obavljanja učenja kroz rad poslodavci ostvaruju neposredan uvid u znanja i veštine studenata i učestvuju u razvoju njihovih kompetencija, čime poslodavac posredno dobija i bazu kvalitetnih potencijalnih zaposlenih.

Studenti koji završe studije po dualnom modelu, s obzirom na značajno i relevantno praktično iskustvo značajno povećavaju svoju konkurentnost na tržištu rada i imaju veće šanse za zapošljavanje kod poslodavca kod kojih su obavili učenje kroz rad ali i kod drugih poslodavaca iz iste delatnosti.

Predlog zakona, uvodi novi institut - davanje saglasnost na organizaciju modula po dualnom modelu studija u okviru akreditovanog studijskog programa, koji bi trebalo da sa jedne strane, doprinese fleksibilnosti i omogući visokoškolskoj ustanovi da u relativno kraćem roku (u odnosu na standardnu akreditaciju studijskog programa) dobije saglasnost za realizaciju nastave po dualnom modelu studija, a sa druge strane omogućava odgovarajuću kontrolu kvaliteta kroz proveru od strane Nacionalnog tela za akreditaciju i proveru kvaliteta u visokom obrazovanju.

U skladu sa navedenim pripremljen je Predlog zakona o dualnom modelu studija u visokom obrazovanju.

III. OBJAŠNENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

U glavi I. Uvodne odredbe (članovi 1-3. Predloga zakona) sadržani su predmet zakona, značenje pojmova koji se koriste u ovom zakonu i ciljevi zakona.

Osnovni pojam koji uvodi ovaj Predlog zakona – dualni model studija definisan je kao poseban model realizacije nastave na studijskim programima u visokom obrazovanju u kome se kroz teorijsku nastavu i vežbe na visokoškolskoj ustanovi i praktičnu obuku i rad kod poslodavca, stiču, usavršavaju, odnosno izgrađuju znanja, veštine, sposobnosti i stavovi, u skladu sa studijskim programom i standardom kvalifikacije.

U glavi II. Ostvarivanje dualnog modela (članovi 4-11. Predloga zakona) uređena je saradnja visokoškolskih ustanova i poslodavaca, studijski programi po dualnom modelu, obim, period i mesto realizacije, upis studenata, raspoređivanje studenata kod poslodavaca, karijerno vođenje i savetovanje, zaštita prava studenata i uslovi za izvođenje učenja kroz rad kod poslodavca.

Kao preduslov za realizaciju dualnog modela studija Predlog zakona propisuje obrazovanje mreže poslodavaca sa kojima visokoškolska ustanova saraduje a koji imaju potrebu za kadrovima koje ta visokoškolska ustanova obrazuje. Članovi mreže poslodavaca mogu da budu i poslodavci koji čine savet poslodavaca koji je visokoškolska ustanova obrazovala u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju.

Pored mogućnosti da se studije po dualnom modelu akredituju u skladu sa zakonom i standardima za akreditaciju, kao samostalan studijski program ili kao modul u okviru studijskog programa, Predlog zakona uvodi novinu – saglasnost da se na već akreditovanom studijskom programu organizuje modul po dualnom modelu studija ali bez povećanja broja studenata iz akreditacije. Zahtev za dobijanje saglasnosti podnosi se Nacionalnom telu za akreditaciju i proveru kvaliteta u visokom obrazovanju (NAT) uz dostavljanje elaborata čiju sadržinu propisuje Nacionalni savet za visoko obrazovanje na predlog NAT.

Na ovaj način omogućava se da visokoškolska ustanova koja uspostavi odgovarajuću saradnju sa poslodavcima u relativno kratkom roku odgovori na zahteve tržišta rada i ponudi odgovarajuće studije po dualnom modelu. Dobijena

saglasnost važi dokle i akreditacija studijskog programa, pa će visokoškolska ustanova prilikom podnošenja zahteva za novu akreditaciju morati da uključi modul po dualnom modelu ukoliko želi i dalje da realizuje ovaj model studija.

Predlogom zakona propisuju se obim, period i mesto realizacije studija po dualnom modelu i to na način značajno drugačiji u odnosu na obim, period i mesto realizacije utvrđene važećim standardima za akreditaciju studijskih programa.

Dok se za mesto realizacije – kod poslodavca može reći da je u skladu sa članom 96. stav 3. Zakona o visokom obrazovanju (Visokoškolska ustanova može da organizuje deo nastave i van sedišta, ako se radi o nastavi iz predmeta čiji karakter to zahteva, a u skladu sa akreditacijom.), kroz odnos u obimu časova aktivne nastave u odnosu na učenje kroz rad može se videti razlika dualnog modela studija u odnosu na standardni model. Članom 6. stav 1. Predloga zakona predviđen je odnos od 450 časova aktivne nastave i 450 časova učenja kroz rad, što u ukupnom opterećenju od 900 časova odgovara maksimalnom opterećenju od 900 časova koji je propisan važećim standardima za akreditaciju studijskih programa.

U članu 6. stav 3. Predloga zakona daje se mogućnost da ukoliko učenje kroz rad nije moguće ostvariti u celini realizovati kod poslodavca, da se deo učenja kroz rad realizuje na samoj visokoškolskoj ustanovi ili kod nekog trećeg lica koje ima materijalne, tehničke i kadrovske uslove za izvođenje dela učenja kroz rad, ali isključivo uz saglasnost visokoškolske ustanove. Pod trećim licima podrazumevaju se trening centri, druga pravna lica koja realizuju obuke, drugi poslodavac, druga visokoškolska ustanova i sl.).

Predlog daje ovlašćenje visokoškolskim ustanovama da propišu uslove pod kojima student može da pređe sa dualnog modela na regularni, ali i obrnuto.

Zaštita prava studenata na dualnom modelu studija obezbeđena je kroz primenu zakona kojim se uređuje visoko obrazovanje, zakona kojim se uređuje oblast rada i bezbednosti i zdravlja na radu, zakona kojim se uređuje zaštita prava intelektualne svojine i Zakona o dualnom modelu sudija.

U glavi III. Uređivanje međusobnih odnosa visokoškolske ustanove, poslodavca i studenata (čl. 12-25. Predloga zakona), predviđeno je da će se međusobni odnos visokoškolske ustanove i poslodavca uređivati ugovorom o dualnom modelu, a međusobni odnos poslodavca i studenta ugovorom o učenju kroz rad.

Predlog zakona za obe vrste ugovora propisuje formu, sadržinu, zaključivanje i objavljivanje ugovora o dualnom modelu kao i uslove za raskid ugovora od strane visokoškolske ustanove i poslodavca, odnosno poslodavca i studenta kao i posledice raskida ugovora.

Glava IV. Registar ugovora (čl. 26. i 27. Predloga zakona), propisan je registar ugovora o dualnom modelu koji vodi Privredna komora Srbije.

Glavom V. Predloga zakona Mentor kod poslodavca (član 28. Predloga zakona) propisano je da se studijskim programom utvrđuju potrebne kompetencije mentora kod poslodavca i način provere kompetencija, a data je i mogućnost da visokoškolska ustanova ovezbedi uputstvo za obavljanje poslova mentora i organizuje program obuke.

Glavom VI. Ocenjivanje i ispiti u dualnom modelu (čl. 29. i 30. Predloga zakona) propisano je da se ocenjivanje studenata, sadržina i način sprovođenja završnog rada uređuju u skladu sa studijskim programom i planom realizacije po dualnom modelu

Glavom VII. Materijalno i finansijsko obezbeđenje studenata (čl. 31. i 32. Predloga zakona), propisano je da poslodavac obezbeđuje studentu koji obavlja učenje kroz rad sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu, naknadu stvarnih

troškova prevoza do mesta izvođenja učenja kroz rad i nazad, najviše u visini cene prevozne karte u javnom saobraćaju, ukoliko poslodavac nije obezbedio sopstveni prevoz, naknadu troškova ishrane u skladu sa opštim aktom poslodavca i osiguranje za slučaj povrede tokom učenja kroz rad kod poslodavca. Pored toga, poslodavac može da obezbedi studentu i pokriće troškova smeštaja i ishrane u studentskom domu.

Finansijsko obezbeđenje studenata obezbeđeno je kroz naknadu za učenje kroz rad, koja se isplaćuje jednom mesečno najkasnije do kraja tekućeg meseca za prethodni mesec po svakom satu provedenom na učenju kroz rad u neto visini od najmanje 50% osnovne zarade zaposlenog koji radi na istim ili sličnim poslovima, u skladu sa zakonom. Takođe data je mogućnost i da se naknada isplaćuje različito po godinama studija u rasponu od 30-70% saglasno znanju studenata s tim da na nivou studijskog programa isplaćena naknada za učenje kroz rad mora da iznosi najmanje 50% od osnovne zarade isplaćene zaposlenom u istom periodu. Predlogom zakona je data mogućnost poslodavcu da ukoliko istovremeno snosi troškove školarina, može da izvrši umanjeње nadoknade za učenje kroz rad do iznosa školarine.

Glavom VIII. Nadzor (član 33. Predloga zakona), propisano je da inspekcijski nadzor vrši Ministarstvo preko prosvetne inspekcije, nadzor uslova rada i bezbednost na radu kod poslodavca vrši ministarstvo nadležno za poslove rada - preko inspekcije rada, a proveru kvaliteta rada visokoškolske ustanove vrši Nacionalno telo za akreditaciju i proveru kvaliteta u visokom obrazovanju, u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje.

Glavom IX. Kaznene odredbe (čl. 34. i 35. Predloga zakona) propisane su kaznene za kršenje odredbi ovog zakona za visokoškolsku ustanovu i poslodavca i odgovorna lica na visokoškolskoj ustanovi i kod poslodavca.

Glavom X. Prelazne i završne odredbe (čl. 36. i 37. Predloga zakona) propisan je rok za donošenje stanarda za akreditaciju studijskih programa po dualnom modelu i stupanje na snagu zakona.

IV. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti sredstva u budžetu Republike Srbije, odnosno budžetu autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave.

ANALIZA EFEKATA PREDLOGA ZAKONA O DUALNOM MODELU STUDIJA U VISOKOM OBRAZOVANJU

1. KLJUČNA PITANJA ZA ANALIZU POSTOJEĆEG STANJA I PRAVILNO DEFINISANJE PROMENE KOJA SE PREDLAŽE

Polazeći od potrebe za dostizanjem i održavanjem relevantnosti obrazovanja¹, kao jedim od ciljeva Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine („Službeni glasnik RS“, broj 107/12, u daljem tekstu: Strategija) i vodeći se pozitivnim iskustvima evropskih zemalja, Vlada Republike Srbije kao jedan od elemenata u okviru prioriteta „Obrazovanje za 21. vek“ postavila uvođenje dualnog obrazovanja.

Relevantnosti obrazovanja je Strategijom definisana kao cilj koji treba dostići u odnosu na ceo sistem obrazovanja i vaspitanja. U smislu Predloga zakona, dostizanje relevantnosti se odnosi na usaglašavanje sistema visokog obrazovanja sa potrebama tržišta rada. Radi dostizanja ovog cilja, u prethodnih nekoliko godina izvršene su odgovarajuće dopune sistemskih zakona koje se odnose na veće učešće poslodavaca - Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i Zakona o visokom obrazovanju, a donet i je i Zakon o nacionalnom okviru kvalifikacija Republike Srbije, kojim je, institucionalizovano učešće socijalnih partnera u izgradnji sistema kvalifikacija. U oblasti srednjeg obrazovanja i vaspitanja usvojen je Zakon o dualnom obrazovanju („Službeni glasnik RS“, broj 101/17) koji uređuje sadržaj i način ostvarivanja dualnog obrazovanja, uzajamna prava i obaveze učenika, roditelja, srednje škole i poslodavca, materijalno i finansijsko obezbeđenje učenika i druga pitanja od značaja za dualno obrazovanje.

U oblasti visokog obrazovanja, Zakonom o visokom obrazovanju („Službeni glasnik RS“, br. 18/17, 27/18 – dr. zakon i 73/18) koji je donet 2017. godine, uvedena su nova zakonska rešenjima kojima se omogućava institucionalizovanje saradnje između privrede, odnosno poslodavaca i visokoškolskih ustanova. Tako se u članu 39 Zakona o visokom obrazovanju definiše da angažovanje studenta obuhvata i studentsku praksu, u članu 96. daje se mogućnost visokoškolskoj ustanovi da organizuje studentsku praksu, između ostalog, i kao deo studijskog programa. Dalje, članom 60. Zakona o visokom obrazovanju visokoškolska ustanova uspostavlja novi organ – Savet poslodavava“ radi ostvarivanja saradnje na razvoju studijskih programa u skladu s potrebama tržišta rada. Konačno, članom 80. Zakona o visokom obrazovanju omogućeno je, pod odgovarajućim uslovima, angažovanje tzv. predavača van radnog odnosa na stručno-aplikativnim predmetima, čime se formalno ozakonjuje angažovanje stručnjaka iz privrede u nastavi.

Iako su navedena zakonska rešenja u dala pravni osnov da se unapredi saradnja visokoškolskih ustanova i privrede, njima nije stvoren pravni osnov da se uvede dualni model studija. Za razliku od modela studiranja uz rad („*part-time*“), kod dualnog modela studija praktična obuka, rad ili praksa kod poslodavca sastavni su deo studijskog programa, što podrazumeva potpisivanje ugovora s poslodavcem i studiranje na dve različite lokacije – na visokoškolskoj instituciji i u kompaniji. Pored toga, kod studiranja uz rad, oblasti rada i studiranja mogu se veoma razlikovati.

¹ Deo prvi Kontekst, koncept i ciljevi Strategije - 3. Ciljevi razvoja obrazovanja, stav 4. tačka 3) Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji 2020: „3) dostizanje i održavanje relevantnosti obrazovanja, posebno onog koje se potpuno ili delimično finansira iz javnih izvora, tako što će se struktura sistema obrazovanja usaglasiti sa neposrednim i razvojnim potrebama pojedinaca, ekonomskog, socijalnog, kulturnog, istraživačkog, obrazovnog, javnog, administrativnog i drugih sistema;“

Dualni model studija tretira i poslodavca kao okruženje za učenje studenta zajedno sa visokoškolskom ustanovom. To je praktično vrsta učenja, odnosno obuke, koja obuhvata tri grupe učesnika: studente, visokoškolske ustanove i poslodavce. Ovako formirano okruženje kombinuje tradicionalne metode učenja u učionici (tzv. teorijske edukacije) zajedno s radom kod poslodavca partnera (tzv. praktična edukacija) i inovativnim procesima, kao posledice sticanja iskustva u firmama i radom studenata na istraživačkim projektima. Pri tome su nastavni sadržaji međusobno detaljno usaglašeni a studijski programi moraju da zadovolje odgovarajuće akademske standarde. S poslodavcem kod kog se obavljaju predviđeni periodi praktičnog rada, zaključuje se ugovor dualnom modelu. Oblasti u kojima se uporednoj praksi najčešće nude dualne studije su: ekonomija, finansije i menadžment, tehnika i inženjerske nauke, informacione tehnologije i zdravstvo.

Osnovni cilj dualnog obrazovanja ogleda se u premošćavanju jaza između teorijskih i praktično stečenih znanja, te brzog prilagođavanja promenama u globalizovanoj ekonomiji. Time se omogućava svakom studentu tzv. individualni put učenja („personalizacija studiranja“ kroz artikulaciju teorijskih i praktično stečenih znanja u toku akademske godine) do formalnog sticanja visokoškolske diplome a istovremeno se obezbeđuje prepoznatljivost takvog načina studiranja, dobijanje nadoknade za rad i mogućnost zapošljavanja kod poslodavca koji je partner visokoškolske ustanove u realizaciji dualnog modela studija.

Donošenjem zakona o dualnom modelu studija, stvorio bi se odgovarajući pravni okvir kojim bi se definisao sadržaj i način ostvarivanja dualnog modela studija u visokom obrazovanju, uzajamna prava i obaveze studenata, visokoškolskih ustanova i poslodavca, materijalno i finansijsko obezbeđenje studenata, kao i druga pitanja od značaja za realizaciju studija po dualnom modelu.

Predlog zakona daje pravni okvir koji je dovoljno uopšten, ali istovremeno fleksibilan, i koji se primenjuje u **zavisnosti od potreba visokoškolskih ustanova koje nude akademsko i strukovno obrazovanje** i koje su zainteresovane da njihovi studenti stiču znanja i kroz učenje kroz rad u kompanijama i da taj rad bude vrednovan, kroz plaćanje naknada, plaćanje školarina, stipendija ili na neki drugi način.

Donošenje Predloga zakona utcaće imaće uticaj na sledeće grupe:

- 1) na visokoškolske ustanove:
 - novi i atraktivni studijski programi za studente;
 - pružanje studentima najkvalitetnijih znanja i veština potrebnih za rad;
 - nastavnici preko svojih studenata dobijaju povratne informacije iz o najnovijim dostignućima u realnom (sektoru) privredi i na taj način mogu modernizovati svoje studijske programe.
- 2) poslodavce:
 - uspostavljanje bliske saradnje sa univerzitetima;
 - bolji uvid u studijske programe koje organizuje univerzitet;
 - uvid u studentski potencijal i evaluaciju budućih zaposlenih
 - razvoj novih i inovativnih ideja;
 - pružanje podrške za implementaciju odgovarajućih projekata;
 - razvoj novih studijskih programa i projekata zajedno sa visokoškolskim ustanovama.
- 3) studente:
 - dualne studije povećavaju kompetencije učenika, zapošljivost i njihovu veću konkurentnost na tržištu rada; -
 - učeći kroz rad u kompaniji imaju mogućnost da budu u toku sa najnovijim tehnologijama;

- kroz proces praćenja od strane poslodavca tokom studija, studenti mogu lakše dobiti posao u kompaniji uspostavljaju ;
 - studenti doprinose radnim procesima u kompaniji i primaju adekvatnu naknadu.
- 4) Privrednu komoru Srbije:
- vodiće registar ugovora o dualnom obrazovanju zaključenih između poslodavaca i visokoškolskih ustanova, koji će zajedno sa istim registrom koji se vodi za nivo srednjeg obrazovanja objediniti podatke o poslodavcima kod kojih se obavlja učenje kroz rad.

Radna grupa koja je sačinila Predlog zakona koristila je rezultate istraživanja koja su sprovedena u okviru evropskih projekata koji se bave dualnim obrazovanjem u visokom obrazovanju EduDual i EDU-LAB². Koordinator ova dva projekata bili su i članovi Radne grupe za izradu Predloga zakona.

U okviru projekta EDU-LAB sprovedena su istraživanja³ Status quo pre i Status quo posle pilotiranja dualnog modela.

Analiza Status quo pre pilotiranja dualnog modela, koja je sprovedena anonimno među 31 studentom Univerziteta u Beogradu, pokazala je sledeće:

- iako je veliki broj studenata rekao da imaju praktično iskustvo, više od 90% njih nije bilo zadovoljno njime, a značajan procenat njih uopšte nije imao nikakvog praktičnog rada;
- 71% studenata koji su učestvovali u istraživanju smatralo je da bi imali više mogućnosti da nađu posao da su imali praktični rad tokom studija
- 68% studenata koji su učestvovali u istraživanju smatralo je da nisu u potpunosti spremijeni za buduće radno mesto
- 68% studenata koji su učestvovali u istraživanju smatralo je bi ih uvođenje dualnog modela studija u visoko obrazovanje bolje pripremiло za buduće zaposlenje.

Analiza Status quo posle sprovedena je tako što su se kompanija Gorenje d.o.o. Beograd i Fakultet za finansije, ekonomiju i administraciju sporazumele da identifikuju studijske programe koji bi mogli da se realizuju po dualnom modelu. Zbog dugog trajanja postupka akreditacije, polazna osnova je bila da se u postojećim studijskim programima unapredi studentska praksa. Cilj unapređenja studentske prakse bio je da se kroz period od tri meseca studenti realizuju projektni zadatak koji je povezan sa teoretski znanjima koja su sticali u okviru studijskog programa. Po završetku prakse, 31 student sa osnovnih, master i doktorskih studija koji je prošao praksu je anketiran, a analiza je pokazala sledeće:

- 71% intervjuisanih studenata očekivlo je da će imati neku vrstu praktičnog rada tokom studija, dok 10% to uopšte nije očekivalo;
- 74% je reklo da je steklo dovoljno praktičnog iskustva tokom studija, od čega 56% verovali su da su mogli da steknu više praktičnog iskustva tokom perioda studiranja, a 44% veruje da je to zbog dualnog programa;

² EduDual Erasmus+ <https://dualedu.ef.uns.ac.rs/index.php>

Edu-Lab <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/edu-lab>

³ http://www.interreg-danube.eu/uploads/media/approved_project_public/0001/31/a092dc5b29d7656594e7808f85f731fc62f12038.pdf str. 159-179

- 35% ispitanika reklo je da će zbog dualnog modela verovatnije naći zaposlenje;
- 71% ispitanika smatralo je da su potpuno spremni za svoju buduće radno mesto. U poređenju sa istim pitanjem u pre Status quo analize, 68% anketiranih studenata (koji nisu pohađali unapređenu studentsku praksu) smatralo je da nije u potpunosti pripremljeno za buduće radno mesto, i ovde se može primetiti značajna razlika;
- —90% ispitanih studenata veruje je da bi ih uvođenje dualnog programa u visokom obrazovanju bolje pripremio za buduće zapošljavanje;
- 58% intervjuisanih studenata je izjavilo da bi čak povećali količinu učenja zasnovanog na radu u pilot dualnom programu (unapređenoj praksi) koji su pohađali;
- 74% studenata je izjavilo da bi se nakon završetka pilot dualnog programa (unapređene prakse) osećalo spremnim da preuzme određene obavezu i zadatke kada dobije posao.
- Iako nema direktne veze sa dualnim modelom studija u visokom obrazovanju, kao jedan od korisnih pokazatelja percepcije relevantnosti visokog obrazovanja u odnosu na tržište rada, razmatrani su rezultati istraživanja o uređenju radnih praksi koje su sproveli Tim za socijalno uključivanje Vlade Republike Srbije i Beogradska otvorena škola⁴.
- Podaci iz rezimea ovog istraživanja pokazali su da je:
- 50% mladih učestvovalo u barem jednom programu praksi bez mentorstva;
- 68% mladih je učestvovalo u barem jednom programu praksi bez evaluacije programa;
- 82% mladih je učestvovalo u barem jednom programu praksi bez potpisanog ugovora;
- 83% mladih je učestvovalo u barem jednom programu praksi bez dobijenog sertifikata.

Sumirajući podatke navedih istraživanja može se konstatovati snažna potreba da se kroz saradnju poslodavaca i visokoškolskih ustanova unapredi sticanje praktičnih znanja još na nivou studijskog programa, a dualni model studija predstavlja jednu od mogućnosti koja je pokazala značajne rezultate u drugi državama.

Iskustva⁵ drugih država u realizaciji dualnog obrazovanja su različita i može se reći da je svaka razvila dualni model studija prema svojim specifičnim potrebama.

Statistika Saveznog zavoda za stručno obrazovanje u **Nemačkoj** govori da je ponuda dualnih studijskih programa veoma dobra. Na primer, samo u periodu od 2006. do 2011. godine, broj dualnih studijskih programa je porastao za preko 50 odsto. U 2014. godini broj takvih programa je dostigao cifru od oko 1.500 ponuda.

Na osnovu podataka koji su dostupni za 2018. godinu⁶, može se primetiti da su u Nemačkoj u dualne studijske programe uključeni svi tipovi VŠU, ali da se od

⁴ <http://www.bos.rs/rs/publikacije-kvalitetne-radne-prakse/701/2017/04/10/unapredenje-pravnog-okvira-za-uređenje-radnih-praksi-u-republici-srbiji-2017.html>

⁵ <https://dualedu.ef.uns.ac.rs/index.php/events-and-activities/32-prof-dr-ing-nenad-zrnic-co-author-of-title-challenges-in-higher-education>

⁶ <https://www.wegweiser->

ukupnog broja ovih programa 64% odvija u visokim strukovnim školama, 23% na stručnim akademijama, svega 7% na tradicionalnim univerzitetima i 6% na tzv. dualnim visokim školama. Na internet stranici <https://www.wegweiser-duales-studium.de/2019/> može se videti ponuda mesta na studijskim programima po dualnom modelu koje studentima nude same kompanije. Prema podacima sa ovog sajta, za školsku 2019/2020. godinu preko 2000 kompanija u Nemačkoj nude dualne programe.

Dobar primer primene dualnog modela studija u visokom obrazovanju u javnom sektoru zastupljen je u Francuskoj gde velike državne firme (npr. Elektroprivreda Francuske) s više od 2.500 zaposlenih imaju obavezu da među zaposlenima imaju određeni broj dualnih studenata (minimalno 5%). U Elektroprivredi Francuske je prema podacima iz 2016. godine bilo zaposleno oko 6.000 dualnih studenata od kojih je dobilo posao 88% a s njima je radilo 5.500 industrijskih mentora!

Pored primera iz visoko razvijenih država, razmatran je i primer Mađarske. Glavni cilj mađarske vlade je bio da se posle više od dve decenije dinamičke privredne tranzicije poboljša sistem visokog obrazovanja kako bi zadovoljio potrebe tržišta rada i kako bi se povećala konkurentnost zemlje kroz saradnju visokoškolskih ustanova i lokalnih kompanija. Karakteristike tranzicije u Mađarskoj su vezane i za činjenicu da najveći broj stranih investitora dolazi iz Nemačke, a da je predvodnik pozitivnog ekonomskog razvoja automobilska industrija. Tako je u periodu od 2010. do 2014. godine došlo do potpunog restrukturiranja sistema visokog obrazovanja u Mađarskoj, kako u obrazovnom tako i u pogledu njihovog funkcionisanja (http://www.ocerint.org/intcess16_epublication/papers/230.pdf), kroz prethodno pažljivu analizu nemačkog iskustva i imajući u vidu da je mađarski sistem visokog obrazovanja tradicionalno više bio usmeren ka teorijskom, a manje ka praktičnom znanju – što je praćeno promovisanjem studija u tehničko-tehnološkim i prirodnim naukama i informacionim tehnologijama od strane državnih organa. Mađarska vlada je pokrenula i program reindustrijalizacije zemlje sa ciljem da se poveća udeo industrijske proizvodnje u BDP-u sa skoro 23% na 30%. Pravni osnov za uvođenje dualnog obrazovanja u visoko obrazovanje Mađarske, stvoren je izmenom Zakona o visokom obrazovanju iz jula 2014. godine (http://www.tka.hu/docs/palyazatok/the_dual_system_in_higher_education.pdf), uzimajući tzv. nemački model kao osnovni uzor, naravno uz odgovarajuće modifikacije i prilagođavanje nacionalnim potrebama. U januaru 2015. osnovan je tzv. Savet za dualno obrazovanje (članovi su bili imenovani od strane različitih ministarstava, Rektorske konferencije, Privredne komore, Inženjerske komore, Nacionalne asocijacije za ekonomiju poljoprivrede), čime je zvanično odobreno pokretanje takvih programa ali i akreditacija partnerskih kompanija. Studijski programi započeti su u školskoj 2015/2016. godini (u periodu pre formalizacije ovih programa 2012. i 2013. godine su započeli tzv. pilot programi, i to kod studijskih programa vezanih za automobilsku industriju – najpre inženjerstvo vozila u trajanju 7 semestara, gde su u pilotu učestvovala 2 kompanije i 25 studenata, a osim jednog slučaja studenta koji je nastavio školovanje u inostranstvu, nisu zabeleženi slučajevi napuštanja studija, a zatim sledeće godine vezano za mašinstvo i inženjerski menadžment u logistici sa 125 studenata i 25 involviranih kompanija). Povoljni preduslovi za početak dualnih studijskih programa u visokom obrazovanju Mađarske, stvoreni su velikim iznosom investicija iz inostranstva. Tako su, npr. u 2013. godini, direktne strane investicije u Mađarskoj premašile 15 milijardi evra a u istoj godini je bilo registrovano skoro milion kompanija (http://bruessel.daad.de/medien/bruessel/veranstaltungen_2015/hungarian_ministry_of_higher_education.pdf). Želja većine inostranih investitora je bila da dobiju diplomce sa stečenim praktičnim i radnim

iskustvom. Kompanije koje učestvuju u programu, a koje se mogu po ovom pitanju i konzorcijumski udružiti, imaju finansijske podsticaje po osnovu poreskih olakšica i mogu se prijaviti za finansijsku podršku pri nabavci opreme koja se koristi za obuku studenata koji upisuju dualne studijske programe. Oko 2,2 milijarde forinti (oko 7,1 milion evra) je namenjeno za podršku ovom programu u periodu 2014–2020. Međutim, u prvoj školskoj godini kada su ovi studijski programi započeti, samo oko 40% raspoloživih mesta na dualnim studijskim programima je popunjeno i kompanije su prijavile poteškoće u pronalaženju motivisanih i dovoljno kvalifikovanih kandidata. Od ostalih „dečjih bolesti“, u dualnim studijskim programima postojali su problemi vezani za koordinaciju između univerziteta i kompanija, nedostatak odgovarajuće literature za studente, preopterećenost studenata zbog neuravnoteženosti nastavnih planova i programa, problemi vezani za raspored predavanja i rad u firmama, mentori u kompanijama su bili neobučeni u pogledu pedagoških znanja i veština i sporo su se prilagođavali novom sistemu obrazovanja, itd. Međutim, s vremenom se ovakvi problemi postepeno prevazilaze a ceo sistem dualnog obrazovanja se kreće u dobrom pravcu.

Usvajanje Predloga zakona neophodno je kako bi se stvorio pravni osnov za ostvarivanje dualnog modela studija u visokom obrazovanju, a uvođenje dualnog obrazovanja, kao što je u prvom delu analize pomenuto, predstavlja jedan od prioriteta Vlade Republike Srbije u okviru prioritnog cilja Obrazovanje za 21. vek.

Ključna predložena rešenja

1. definsanje ključnih pojmova vezanih za dualni model studija

– pojam **dualni model studija** definsan je kao je model realizacije nastave na studijskim programima u visokom obrazovanju u kome se kroz aktivnu nastavu na visokoškolskoj ustanovi i praktičnu obuku i rad kod poslodavca (učenje kroz rad), stiču, usavršavaju, odnosno izgrađuju znanja, veštine, sposobnosti i stavovi (kompetencije) u skladu sa studijskim programom i standardom kvalifikacije;

– pojam **učenje kroz rad** definisan je kao integralni deo studijskog programa po dualnom modelu studija koji nosi određeni broj ESPB bodova i predstavlja organizovan proces tokom koga studenti pod nadzorom mentora kod poslodavca radeći kod poslodavca primenjuju teorijska znanja u realnom radnom okruženju, imaju neposredan dodir sa poslovnim procedurama i tehnologijama koje se koriste u poslovnom svetu, povezuju se sa zaposlenim profesionalcima i pripremaju se za svet rada;

– pojam „mentor kod poslodavca“ odnosi se na lice angažovano kod poslodavca, koje neposredno obezbeđuje da se tokom učenja kroz rad realizuju sadržaji utvrđeni studijskim programom i odgovorno je da studenti steknu kompetencije propisane studijskim programom i standardom kvalifikacije;

– pojam „plan realizacije učenja kroz rad“ odnosi se na plan rada koji sadrži opis aktivnosti, mesto i dinamiku ostvarivanja učenja kroz rad koji zajednički donose visokoškolska ustanova i poslodavac.

2. propisivanje načina akreditacije i specifičnosti studijskih programa po dualno modelu

– Predlog zakona predviđa da se studijski program po dualnom modelu može akreditovati kao samostalni studijski program ili kao jedan od modula u okviru studijskog programa i pored elemenata propisanih zakonom koji uređuje visoko obrazovanje i standardima za akreditaciju, sadrži opis i obim učenja kroz rad iskazan u satima i ESPB bodovima, pri čemu u izradi programa učestvuju i poslodavci.

– Predlog zakona uvodi novi pravni institut - davanje saglasnosti za organizaciju modula u okviru akreditovanog studijskog programa za ostvarivanje

studijskog programa po dualnom modelu, bez povećanja broja studenata iz akreditacije. Zahtev za dobijanje saglasnosti podnosi se Nacionalnom telu za akreditaciju i proveru kvaliteta u visokom obrazovanju (NAT) uz dostavljanje elaborata čiju sadržinu propisuje Nacionalni savet za visoko obrazovanje na predlog NAT. Na ovaj način omogućava se da visokoškolska ustanova koja uspostavi odgovarajuću saradnju sa poslodavcima u relativno kratkom roku odgovori na zahteve tržišta rada i ponudi odgovarajuće studije po dualnom modelu. Dobijena saglasnost važi dokle i akreditacija studijskog programa, pa će visokoškolska ustanova prilikom podnošenja zahteva za novu akreditaciju morati da uključi modul po dualnom modelu ukoliko želi i dalje da realizuje ovaj model studija.

– Posebne standarde za akreditaciju studijskih programa po dualnom modelu doneće Nacionalni savet za visoko obrazovanje, za šta je prelaznim odredbama Predloga zakona predviđen rok od šest meseci od dana stupanja na snagu zakona. Formu i sadržinu elaborata koji se podnosi za dobijanje saglasnosti za organizovanje modula o okviru akreditovanog studijskog program utvrdiće Nacionalni savet za visoko obrazovanje na predlog Nacionalnog akreditacionog tela.

– Predlogom zakona propisuju se obim, period i mesto realizacije studija po dualnom modelu i to na način značajno drugačiji u odnosu na obim, period i mesto realizacije utvrđene važećim standardima za akreditaciju studijskih programa. Članom 6. stav 1. Predloga zakona predviđen je odnos od 450 časova aktivne nastave i 450 časova učenja kroz rad, što u ukupnom opterećenju od 900 časova odgovara maksimalnom opterećenju od 900 časova koji je propisan važećim standardima za akreditaciju studijskih programa.

– Predviđeno je da se upis studenata na studijske programe po dualnom modelu studija realizuje putem konkursa, u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, dok će se opštim aktom visokoškolske ustanove utvrđuju specifični uslovi za upis studenata na studijske programe po dualnom modelu, kao i uslove prelaska studenata sa dualnog na druge modele studija, odnosno prelaska na dualni model studija.

Specifični uslovi za upis studenata mogu biti vezani za, npr. određene lekarske preglede ukoliko su radna mesta na kojima će studenti obavljati učenje kroz rad kod poslodavca aktom o proceni rizika označena kao radna mesta sa povišenim rizikom.

3. uređivanje međusobnih odnosa visokoškolske ustanove i poslodavca kao i poslodavca i studenta

– Predlogom zakona propisani su obavezni elementi ugovora o dualnom modelu koji zaključuju visokoškolska ustanova i poslodavac i ugovora o učenju kroz rad koji zaključuju poslodavac i student, kao i posledice raskida oba ugovora;

propisano je obavezno materijalno i finansijsko obezbeđenje za studente koje obezbeđuje poslodavac. Materijalno obezbeđenje podrazumeva sredstva i opremu za ličnu zaštitu na radu, **naknada stvarnih troškova prevoza do mesta izvođenja učenja kroz rad i nazad, najviše u visini cene prevozne karte u javnom saobraćaju**, ukoliko poslodavac nije obezbedio sopstveni prevoz, naknadu troškova ishrane u skladu sa opštim aktom poslodavca kao i osiguranje za slučaj povrede tokom učenja kroz rad kod poslodavca. Finansijsko obezbeđenje studenata predstavlja naknadu za učenje kroz rad koja se isplaćuje po svakom satu provedenom na učenju kroz rad u neto visini od najmanje 50% osnovne zarade zaposlenog koji radi na istim ili sličnim poslovima, u skladu sa zakonom. Naknada za učenje kroz rad na osnovnim studijama može se isplaćivati i u različitim iznosima po godinama studija shodno nivou znanja studenata, u rasponu od 30 – 70% od osnovne zarade zaposlenog koji radi na istim ili sličnim poslovima, s tim da ukupna naknada za učenje kroz rad isplaćena na nivou studijskog programa mora da iznosi najmanje 50% od osnovne zarade zaposlenog isplaćene za isti period. Predlog

zakona daje mogućnost poslodavcu koji istovremeno snosi troškove školarina, da izvrši umanjene nadoknade za učenje kroz rad do iznosa školarine.

U toku same izrade Nacta zakona ali i u toku javne rasprave dosta se raspravljalo oko iznosa naknade za učenje kroz rad. Opcije da se naknada za učenje kroz rad uredi kao za učenike u Zakonu o dualnom obrazovanju nije prihvaćena jer studenti u startu imaju viši nivo obrazovanja od učenika koji u dualno obrazovanje ulaze sa završenom osnovnom školom. Dalje, postavljalo se pitanje da li iznos vezati za neki proverljivi statistički parametar kao što su minimalna ili prosečna zarada, ali je na kraju, na predlog člana Radne grupe iz reda poslodavaca prihvaćeno da to bude iznos od najmanje 50% od osnovne zarade koju zaradi zaposleni na istim ili sličnim poslovima za koje se student obrazuje. Dodatno, nakon javne rasprave, u članu 32. dodat je novi stav 3. kojim se, omogućava da se naknada za učenje kroz rad studentima isplaćuje u skladu sa stečenim kompetencijama, odnosno različito po godinama studija u rasponu od 30-70% od osnovne zarade zaposlenog, ali s tim da ukupan iznos naknade isplaćene na ovaj način za vreme celog studiranja (na nivou studijskog programa) iznosi najmanje 50% od osnovne zarade zaposlenog.

2. KLJUČNA PITANJA ZA UTVRĐIVANJE CILJEVA

1) Zbog čega je neophodno postići željenu promenu na nivou društva? (odgovorom na ovo pitanje definiše se opšti cilj).

Dualni modela studija u visokom obrazovanju predstavlja jedan vid saradnje poslodavaca i visokoškolskih ustanova, koji s obzirom na aktivno učešće poslodavaca u kreiranju ali i u realizaciji studijskih programa treba da doprinese relevantnosti visokog obrazovanja sa aspekta potreba tržišta rada.

Praksa u državama koje imaju razvijen dualni model studija, kao i u onima koje su ga uvele pre nekoliko godina pokazala je da postoji značajno interesovanje i uvažavanje ovog modela od strane privrede, čime se pokazala njegova prednost u odnosu na tradicionalni način studiranja. Naravno, dualni model nije u jednakoj meri primenljiv na sva naučna polja i oblasti, ali se odlično pokazao u tehničko-tehnološkim i medicinskim naukama. Dualni model studija nije obavezan i visokoškolske ustanove treba da uđu u njegovu realizaciju tek onda kada su obezbedile saradnju sa pouzdanim i motivisanim poslodavcima.

2) Šta se predmetnom promenom želi postići? (odgovorom na ovo pitanje definišu se posebni ciljevi, čije postizanje treba da dovode do ostvarenja opšteg cilja. U odnosu na posebne ciljeve, formulišu se mere za njihovo postizanje).

Uvođenjem dualnog modela studija u visoko obrazovanje dat je pravni osnov da se studije organizuju tako da se aktivna nastava (predavanja, vežbe) i učenje kroz rad u realnom okruženju kod poslodavca organizuju u jednakom obimu, čime se omogućava sticanje praktičnih znanja kod studenata.

Da bi se ovakava promena u odnosu na tradicionalni način studiranja izvela potrebno je propisati način akreditacije studijskih programa po dualnom modelu, posebne standarde za akreditaciju i obim i mesto realizacije studijskog programa.

3) Da li su opšti i posebni ciljevi usklađeni sa važećim dokumentima javnih politika i postojećim pravnim okvirom, a pre svega sa prioritarnim

ciljevima Vlade (navesti sa kojim prioritetnim ciljem i iz kog dokumenta-
ovde se pozivamo na APSPV proritetni cilj 3.3?

Uvođenje dualnog obrazovanja predstavlja jedan od prioriteta Vlade Republike Srbije u okviru prioritetnog cilja Obrazovanje za 21. vek. U programu rada Vlade, predstavljenom u ekspozeu predsednice Vlade, u delu koji se odnosi na preduzetničko obrazovanje najavljena je i potreba da se donese zakon kojim bi se uredio dualni model studija u visokom obrazovanju.

3. DA LI SU RAZMATRANE ALTERNATIVE PREDLOŽENIM REŠENJIMA

U toku izrade Predloga zakona razmatrana su alternativna rešenja u pogledu postupka akreditacije studijskih programa po dualnom modelu i u pogledu visine naknade za učenje kroz rad.

Pored osnovnog postupka akreditacije studijskih programa po dualnom modelu, za koje će Nacionalni savet za visoko obrazovanje doneti posebne standarde za akreditaciju, razmatrana je i mogućnost da se napravi novi postupak koji bi u kraćem roku omogućio realizaciju dualnih studija. Sa aspekta kontrole kvaliteta, a imajući u vidu ostojeći postupak akreditacije, inicijalno polazište bilo je da se ostane samo pri redovnoj akreditaciji jer se samo kroz taj postupak obezbeđuje provera ispunjenosti standarda. **Dualni model, za razliku od standardnog, nije moguće realizovati bez poslodavaca kod kojih bi se realizovalo učenje kroz rad, stoga je bilo važno da Predlog zakona podstiče a ne da demotiviše poslodavce da se uključe u realizaciju dualnog modela studija.** Kreiranje programa dualnih studija treba da bude rezultat objektivnih potreba poslodavca za kvalifikovanom radnom snagom sa razvijenim specifičnim kompetencijama. Uspešni poslodavci se brzo prilagođavaju uslovima na tržištu i za to je bi bilo nerealno očekivati da će poslodavac uvek imati vremena za okončanje redovnog postupka akreditacije (koji se prema Zakonu o visokom obrazovanju okončava u roku od 9 meseci od dana podnošenja kompletnog zahteva, ne računajući pri tome vreme za pripremu dokumentacije za akreditaciju). Postojanje samo ovakvog načina uvođenja studijskih programa po dualnom modelu zasigurno ne bi bilo dovoljno interesantno za poslodavce. Takođe, s obzirom na preopterećenost nastavnika koji nose akreditaciju, postavlja se i pitanje da li bi koliko bi i same visokoškolske ustanove bile zainteresovane da akredituju studije po dualnom modelu.

Stoga je predloženo rešenje da se, poput manjih izmena studijskog programa radi usklađivanja sa novom organizacijom koje ne prolaze postupak akreditacije (član 53 stav 2. Zakona o visokom obrazovanju) dualni modelu prođu neku vrstu davanja saglasnosti. Međutim, imajući u vidu da odnos aktivne nastave i učenja kroz rad kod poslodavca u dualnom modelu u odnosu 50-50%, ovakvo rešenje se ne bi moglo podvesti pod manju izmenu i bilo bi sporno sa aspekta kontrole kvaliteta. Konačno rešenje koje se našlo u Predlogu zakona predviđa potpuno novi pravni institut koji se prvi put uvodi ovim zakonom – davanje saglasnosti za organizovanje modula u okviru već akreditovanog studijskog programa bez povećanja broja studenata. Na ovaj način se na najefikasniji način koristi akredizaciono opterećenje već nastavnika na zajedničkim predmetima u okviru studijskog programa i praktično je visokoškolskoj ustanovi ostalo da prijavi samo nastavnike za specifične predmete sa modula po dualnom sistemu. Uz donošenje posebnih standarda za akreditaciju studija po dualnom modelu i propisivanje sadržaja elaborata za dobijanje saglasnosti, obezbeđena je optimalna brzina dobijanja saglasnosti za realizaciju studijskog programa (i fleksibilnost u odnosu na poslodavaca kod kojeg će se realizovati učenje kroz rad) od dva i po meseca, a da nije izgubljeno na kontroli kvaliteta samog studijskog programa.

4. KLJUČNA PITANJA ZA ANALIZU FINANSIJSKIH EFEKATA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti sredstva u budžetu Republike Srbije, odnosno budžetu autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave. Troškovi realizacije studija po dualnom modelu ne razlikuju se od troškova koje ima visokoškolska ustanova za realizaciju tradicionalnog modela, a poslodavac koji učestvuje u realizaciji učenja kroz rad sam snosi svoje troškove kao i troškove materijalnog i finansijskog obezbeđenja studenata.

5. KLJUČNA PITANJA ZA ANALIZU EKONOMSKIH EFEKATA

Dualni model studija nije obavezan, već samo predstavlja mogućnost koju imaju visokoškolske ustanove. Troškovi koji će nastati u primeni ovog zakona su naknade za posupak akreditacije (koje se i inače plaćaju Nacionalnom telu za akreditaciju i proveru kvaliteta u visokom obrazovanju) i za postupak davanja saglasnosti za organizovanje modula u okviru akreditovanog studijskog programa. **Ove naknade snose visokoškolske ustanove.**

Poslodavci učestvuju u realizaciji dualnog modela studija samo ako imaju sopstveni interes, tako da se ne može govoriti o opterećujućim troškovima za njihovo poslovanje.

Iako se ne bi moglo reći da samo učestvovanje poslodavaca kao privrednih subjekata u realizaciji dualnog modela doprinosi njihovoj većoj konkurenciji, na posredan način oni će imati benefite od mogućnosti da učestvuju u obrazovanju svojih potencijalnih zaposlenih i na taj način praktično obave selekciju kandidata za posao pre drugih poslodavaca. Takođe, iako takav efekat nije lako izmeriti, nije beznačajno napomenuti da se npr. Mađarska reklamira kao dobra destinacija za investiranje, pored ostalog, navodeći da njene visokoškolske ustanove nude dualni model studija.

6. KLJUČNA PITANJA ZA ANALIZU I DRUŠTVENIH EFEKATA

Prava i obaveze studenata upisani na studije po dualnom modelu u odnosu na poslodavce kod kojih se odvija učenje kroz rad uređuju se ugovorom o učenju kroz rad čiji su obavezni elementi utvrđeni Predlogom zakona. Materijalno i finansijsko obezbeđenje studenata utvrđeno je u samom zakonu.

Učenje kroz rad predstavlja specifičan odnos između poslodavca i studenta i ne može se uporediti sa radom van radnog odnosa utvrđenim Zakonom o radu.

Studenti će biti vidljivi kroz Centralni registar osiguranika socijalnog osiguranja, a pravni osnov za plaćanje doprinosa i poreza za studente koji obavljaju učenje kroz rad, sadržan je u Zakonu o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (čl.7, 11, 35 i 47) i Zakonu o zdravstvenom osiguranju (član 22).

Porez se plaća po osnovu Zakona o porezu na dohodak građana u skladu sa članom 85. stav 2. tačka 10.

Primer kalkulacije troškova za naknadu za učenje kroz rad za poslodavca:

- a. neto naknada 50.000 dinara
- b. doprinosi za PIO 4% = 2000 dinara
- c. doprinosi za zdravstveno osiguranje 2% = 1000 dinara
- d. bruto naknada $a+b+c = 53.000$ dinara
- e. oporeziv dohodak $(d - 20\% \text{ normiranih troškova}) - 40\% = 25\,440$ dinara
- f. porez na drugi dohodak $e \times 20\% = 5.088$ dinara
- g. ukupne obaveze poslodavca (bez naknade za prevoz) $d + f = 58.088$ dinara

Eventualnu dilemu oko toga da li su studenti koji studiraju po dualnom modelu u povoljnijem položaju od studenata koji studiraju po tradicionalnom modelu treba sagledati uzevši u obzir sve preuslove za realizaciju dualnog modela. Pre svega, dualni model nije obavezan već predstavlja mogućnost, koju visokoškolske ustanove imaju ukoliko ostvare odgovarajući nivo saradnje sa poslodavcima. Zakonom o visokom obrazovanju propisan je novi, savetodavni organ visokoškolske ustanove – Savet poslodavaca, čija je glavna uloga da učestvuje u izradi studijskih programa, ne vezano od toga da li se realizuju po dualnom ili tradicionalnom modelu. Na taj način, može se konstatovati da postoji pravni osnov da svi studijski programi budu kreirani uz učešće poslodavaca, čime se doprinosi njihovoj relevantnosti.

Način izvođenja dualnog modela, kroz učenje kroz rad, ograničava broj studenata koji mogu na ovaj način da studiraju i to pre svega zbog ograničenih kapaciteta poslodavaca. I pored ovih ograničenja dualnog modela, Predlog zakona daje mogućnost visokoškolskoj ustanovi da opštim aktom propiše uslove za prelazak sa dualnog na tradicionalni model, ali i sa tradicionalnog na dualni model studija, ukoliko je takav prelazak moguć s obzirom na strukturu i plan realizacije učenja kroz rad u konkretnom studijskom programu.

Predlogom zakona nisu predviđene razlike u finansiranju dualnog modela studija u odnosu na tradicionalni model. Dakle, odlukom Vlade odlučuje se o broju studenata koji se finansiraju iz budžeta, pa tako i onih koji studiraju po dualnom modelu. Pri tome treba naglasiti da troškove koje ima poslodavac koji učestvuje u realizaciji učenja kroz rad snosi sam poslodavac, tako da visokoškolska ustanova nema dodatnih troškova u odnosu na studijski program po tradicionalnom modelu.

U toku javne rasprave pojedini poslodavci su tražili da se putem određenih subvencija koje bi država obezbedila motivišu da uđu dualni model, međutim prevladajući stav Radne grupe bio je da iako bi subvencije doprinele promociji i većem učešću poslodavacima Predlog zakona nije propis kojim se takve subvencije trebaju uvoditi.

7. KLJUČNA PITANJA ZA ANALIZU EFEKATA NA ŽIVOTNU SREDINU

Predlog zakona nema efekte na životnu sredinu.

8. KLJUČNA PITANJA ZA ANALIZU UPRAVLJAČKIH EFEKATA

Primena rešenja iz Predloga zakona treba da doprinese afirmaciji saveta poslodavaca kao organa visokoškolske ustanove čija je osnovna uloga vezana za izradu studijskih programa. Poslodavci članovi saveta poslodavaca mogu (i očekuje se) da budu deo mreže poslodavaca, koja je preuslov za realizaciju dualnog modela. U tom smislu, visokoškolske ustanove koje su obrazovale savet poslodavaca u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju imaju jednostavniji posao oko formiranja mreže poslodavaca. One koje nisu, potrebno je da stupe u kontakt pre svega sa poslodavcima kod kojih su njihovi studenti obavljali studentsku praksu, a zatim i sa svim poslodavcima koji imaju potrebu za kadrom koji se školuje na visokoškolskoj ustanovi. Sam dualni model, kao što je rečeno nije obaveza, ali ukoliko visokoškolska ustanova želi da ga realizuje, ona mora da ima pouzdanog poslodavca kao partnera. U tom smislu, može biti dovoljna i samo jedna velika kompanija koja ima kapacitete da prihvati sve studente po dualnom modelu, ali je poželjno da visokoškolske ustanove formiraju mrežu poslodavaca kako eventualna promena poslovne politike ili druge okolnosti kod poslodavca (stečaj, loše poslovanje...) ne bi ugrozile realizaciju dualnog modela.

Posredno, preko saveta poslodavaca i mreže poslodavaca, ali i preko studenata na dualnom modelu razvija se komunikacija između visokoškolske ustanove i poslodavaca koja može da doprine korišćenju načnih i stručnih kapaciteta poslodavca za razvoj inovativnih rešenja u poslovanju poslodavca i realizaciji zajedničkih projekata koji možda nisu dostupni manjim kompanijama koje nemaju sopstvene razvojne centre.

S obzirom da Predlog zakona **ne uvodi nova tela** nije potrebno obezbediti dodatne kapacitete kod organa nadležnih za njegovo sprovođenje.

Za razliku od Zakona o dualnom obrazovanju, prema kome Privredna komora Srbije (u daljem tekstu: PKS) ima ulogu akreditacionog tela za poslodavce koji učestvuju u učenju kroz rad, Predlogom zakona predviđa se jedino da PKS vodi registar ugovora o dualnom modelu koje zaključuju poslodavci i visokoškolske ustanove. Cilj vođenja ovakve evidencije jeste promovisanje saradnje poslodavaca i visokoškolskih ustanova, s obzirom da će podaci iz ovog registra biti javno dostupni na internet stranici PKS. Budući da PKS u skladu sa Zakonom o dualnom obrazovanju već vodi registar ugovora o dualnom obrazovanju između poslodavaca i škola, neće biti potrebe za angažovanjem dodatnih kapaciteta za bavljanje ovih poslova.

Sprovođenje dualnog modela u visokom obrazovanju neće izazvati potrebu za dodatnim kapacitetima u Ministarstvu, budući da Predlog zakona ne uvodi dodatne nadležnosti za Ministarstvo.

9. PODACI O OBJAVLJENIM KONSULTACIJAMA IZJASNE O ZAKONU

Pre izrade Predloga zakona i javne rasprave Stručni tim za reformu visokog obrazovanja (HERE tim), koje je obrazovalo Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, u junu 2018. godine izradio je publikaciju „Izazovi u visokom obrazovanju: Saradnja s privredom i institucijama – predlog koncepata i mehanizama implementacije na visokoobrazovnim institucijama“. Zaključci i podaci iz ove publikacije, zajedno preporukama i istrživanjima evropskih projekata koje se bave dualnim modelom studija u visokom obrazovanju EDU-LAB i EDU-DUAL dali su polaznu osnovu za izradu Predloga zakona.

U izradi ovog Predloga zakona sve zainteresovane strane su imale priliku da se izjasne **u toku javne rasprave**. Pored tribina održanih u toku javne rasprave, o predstavnici Radne grupe za izradu Predloga zakona predstavili su rešenja zainteresovanim privrednicima na okruglom stolu koje je organizovala Privredna komora Srbije, kao i članovima nadležnog odbora Socio-ekonomskog saveta.

Javna rasprava o Predlogu zakona sprovedena je u periodu od 22.marta do 12. aprila 2019. godine.

Predlog zakona objavljen je na zvaničnoj internet stranici Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i na Portalu e-uprava, a zainteresovana lica mogla su u toku perioda trajanja javne rasprave da svoje primedbe, sugestije i predloge dostave preko posebnog formulara na e-mejl adresu dualne.studije@mpn.gov.rs sa naznakom „Predlog zakona o dualnom modelu studija u visokom obrazovanju“.

Predlog zakona predstavljen je na tribinama koje su održane u Klubu narodnih poslanika u Beogradu, 1. aprila, od 13:30 do 15 časova, u rektoratu Univerziteta u Nišu 2. aprila 2019. godine od 13 do 15 časova i na Poljoprivrednom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, 11. aprila 2019. godine od 11 do 13 časova.

Na e-mejl adresu dualne.studije@mpn.gov.rs poslato je ukupno 26 formulara sa, primedbama, sugestijama i predlozimana Predlog zakona.

Formulare su dostavili: Sanja Radonić JP EPS; Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu; Srđan Drobnjaković Unija poslodavaca Srbije; Slobodan Velinov Forma Ideale; Mina Tadić Nectar; Nikola Ilić Studenski parlament Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu - Resor za nacionalne manjine i studente sa invaliditetom; Radmila Potić Tigar Tyres; Gordana Đigić Univerzitet u Nišu Filozofski fakultet; dr um. Mileta Prodanović, rektor Univerziteta umetnosti u Beogradu; Jelena Budimčević Unija poslodavaca; Zorana Stamenić Gebrüder Weiss d.o.o.; Sergej Macura Filološki fakultet Beograd; Jelena Manić Radoičić, Aleksandra Đurović, Tamara Stanojević Beogradska otvorena škola; Aleksandra Janković; dr Milomir Mijatović Visoka tehnička mašinska škola strukovnih studija Trstenik; Jelena Jakovljević Ernst Klett Prasenzlernen Osteuropa GmbH; Anja Petrović, Nataša Nikolić NIS a.d.; Jelena Ripić Demić Afrodite mode collection; Dirk Bantel i Zorica Surla Panasonic Lighting Devices Serbia d.o.o.; Dragana Mladenović DTD Ribarstvo; Tanja Bokun FKL d.o.o.; Aleksandar Janković Robert Bosch d.o.o.

Radna grupa Ministarstva razmotrila je sve načelne i pojedinačne primedbe, sugestije i predloge iznete tokom javne rasprave i dostavljene putem formulara.

Prihvaćene su sledeće primedbe, predlozi i sugestije:

- Usaglašeni su termini koji se koriste u Predlogu zakona tako da se sada koristi samo termin aktivna nastava, što je u skladu sa standardima za akreditaciju studijskih programa;
- Predlog da se zakonom preciznije uredi broj časova aktivne nastave na nedeljnom nivou propisivanjem odnosa broja časova učenja kroz rad i praktične nastave je ocenjen kao potreban, ali da ovu materiju treba urediti standardima za akreditaciju, što je predviđeno članom 5. stav 11. Predloga zakona, a dodata je i prelazna odredba koja utvrđuje rok za donošenje ovih standarda.
- Prihvaćena je sugestija da se kao obavezan element ugovora o učenju pri uređivanju naknade štete u slučaju otkaza od strane poslodavca, izuzme otkaz ugovora do koga je došlo bez krivice poslodavca.
- Prihvaćena je sugestija da se finansijsko obezbeđenje formuliše procentualno u odnosu na osnovnu zaradu zaposlenog koji radi na istom ili sličnom radnom mestu.
- S obzirom da je dat predlog da se kod osnovnih studija naknada za učenje za rad isplaćuje u nižem iznosu za početne godine a višem za kasnije, ovaj član je dopunjen alternativnom odredbom da se naknada može isplaćivati i različito po godinama studija ali da na nivou studijskog programa mora da bude 50% od osnovne zarade.

Nisu prihvaćene sledeće primedbe i sugestije:

- Da se u posebnom članu propiše odgovornost studenata, visokoškolske ustanove i poslodavca, s obzirom da je ova materija uređena na direktan i indirektan način kroz druge odredbe ovog Predloga zakona a i u ugovoru o dualnom obrazovanju i ugovoru o učenju za rad postoje obavezujući elementi koji uređuju odgovornosti i obaveze.
- Nije prihvaćena načelna primedba da donošenje ovog zakona nije potrebno i da se koncept dualnog obrazovanja iscrpljen u srednjem stručnom obrazovanju. Razumljiv je stav da se dualni model studija ne može primeniti u svim naučnim, odnosno stručnim i umetničkim oblastima ali brojni primeri iz najrazvijenijih zemalja evrope dokazuju da je postojanje uslova za realizaciju dualnog modela studija opravdano, posebno za tehničko-tehnološke nauke.
- Nije prihvaćen predlog da se učenje kroz rad definiše kao stručno usavršavanje jer se radi o modelu realizacije studijskog

programa u visokom obrazovanju čijim se završavanjem stiče kvalifikacija visokog obrazovanja, tako da ne može biti govora o stručnom usavršavanju.

- Nije prihvaćen predlog da se u Predlog zakona unesu odredbe kojima bi se „obezbeđivali uslovi za usavršavanje studenata sa hendikepom prema potrebama tržišta rada kao i za njihovo zapošljavanje“, imajući u vidu da je ova oblast uređena Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i drugim propisima iz oblasti zapošljavanja.

- Nije prihvaćena sugestija da se u ovom trenutku da prednost za organizaciju dualnog modela studija kroz modul već akreditovanog studijskog programa jer Predlog zakona ravnopravno tretira sve mogućnosti za akreditaciju, odnosno za dobijanje saglasnosti za organizaciju dualnog modela u okviru već akreditovanog studijskog programa bez povećanja broja studenata.

- Nije prihvaćeno da se dualni model ograniči samo na strukovne studije već je ostavljena mogućnost da se dualni model primeni i na akademske studije.

- Nije prihvaćen predlog da se poveća broj časova za učenje kroz rad jer bi to dovelo do preopterećenja studenata.

- Nije prihvaćeno da se maksimalno trajanje učenja kroz rad ograniči na 2000 sati na nivou celog studijskog programa, jer je stav Radne grupe da se eventualno ograničenje maksimalnog trajanja učenja kroz rad propiše standardima za akreditaciju.

- Nije prihvaćen predlog da se način raspoređivanja studenata propiše na način da poslodavci selektuju studente prema tome koji student je zadovoljio njihove uslove selekcije. Koncept dualnog modela podrazumeva da visokoškolska ustanova i poslodavci sarađuju i na izradi studijskog programa i na definisanju posebnih uslova za studente i svi ovi uslovi treba da budu poznati svim stranama koje učestvuju u realizaciji dualnog modela pre početka realizacije učenja kroz rad. Na taj način se unapred obezbeđuje dovoljan nivo informisanosti koji treba da doprinese da postupak raspoređivanja dovede do poklapanja želja studenata i poslodavaca u najvećoj mogućoj meri.

- Nije prihvaćen predlog da se ovim Predlogom zakona propiše produženje radnog odnosa za profesora strukovnih studija koji je stekao uslov za penziju u trajanju od tri godine, jer radni odnos sa nastavnim osobljem nije predmet ovog zakona već sistemskog propisa u ovoj oblasti – Zakona o visokom obrazovanju.

- Nije prihvaćen predlog da se spusti prag obrazovanja za mentora kod poslodavca ukoliko ima više godina iskustva. Nesporno je da iskustvo na radnom mestu doprinosi boljem i efikasnijem obavljanju radnih zadataka, ali učenje kroz rad predstavlja deo visokog obrazovanja gde nastavu izvode doktorandi i doktori nauka te je Radna grupa stava da ne bi bilo promereno da studenta obučava lice sa nižim stepenom obrazovanja od onog za koje se student obrazuje.

- Nije prihvaćen predlog da se ovim Predlogom zakona propiše obaveza naknade štete poslodavcu od strane studenta u slučaju obnove godine ili ukoliko prouzrokuje štetu. Učenje za rad kod poslodavca je deo dualnog modela studija u visokom obrazovanju i u funkciji je sticanja znanja, veština i stavova studenta na putu do kvalifikacije. Nije primereno da se Predlog zakona bavi naknadnom

štete poslodavcu ukoliko student obnovi godinu. Poslodavac u tom slučaju može da raskine ugovor o učenju kroz rad sa studentom.

– Nije prihvaćena sugestija da se Predlogom zakona propišu uslovi za nadoknadu štete od strane poslodavca jer je to omogućeno da se uradi kroz ugovor o učenju kroz rad.

– Nije prihvaćeno da se propiše kao obaveza da student koji završi studije po dualnom modelu ostane da radi kod poslodavca kod koga je obavljao učenje kroz rad najmanje 12 meseci jer bi propisivanje ovakve obaveze bilo u suprotnosti sa konceptom dualnog modela. Poslodavac kroz učenje kroz rad ima priliku da utiče na profesionalni razvoj studeta i da ga prati i svakako može da mu ponudi da nakon završetka studija ostane, ali ne sme se zaboraviti da je svrha učenja kroz rad pre svega sticanje znanja u praktičnom okruženju, a ne vezivanje za poslodavca kod koga se ta znanja stiču.

– Nije prihvaćeno da se briše odredba koja kao obavezan element ugovora o učenju kroz rad propisuje uređenje zaštite prava intelektualne svojine i poslodavca ali i studenta stečene na radu kod poslodavca. Radna grupa smatra da nema ničega spornog u uređivanju ove materije ugovorom o učenju kroz rad.

– Nije prihvaćena sugestija da se Predlogom zakona bliže definišu kompetencije mentora kod poslodavca. Radna grupa je stava da se ne može u Predlogu zakona na odgovarajući način formulišu kompetencije mentora kod poslodavca s obzirom na različitosti studijskih programa, zbog čega je upravo i studijski program pravo mesto za njihovo definisanje.

– Nije prihvaćen predlog da se finansijsko obezbeđenje studenata u dualnom modelu studija uredi na isti način kao za učenike u dualnom obrazovanju jer to ne bi bilo pravedno s obzirom na viši nivo obrazovanja studena ali i zbog obavljanja poslova za koje se traži visoko obrazovanje.

– Iako je Radna grupa mišljenja da bi subvencije ili poreska oslobađanja u nekom obliku doprinele uspostavljanju dualnog modela studija, one se ne mogu uvoditi ovim Predlogom zakona niti propisima i oblasti obrazovanja već izmenama i dopunama odgovarajućih propisa.

10. KOJE ĆE SE MERE TOKOM PRIMENE ZAKONA PREDUZETI DA BI SE OSTVARILO ONO ŠTO SE DONOŠENJEM ZAKONA NAMERAVA

Podzakonski akti u nadležnosti Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje

	Podzakonski akt	Pravni osnov	Rok za donošenje
1.	Standardi za akreditaciju studijskih programa po dualnom modelu	Član 5. stav 11. i član 36.	Šest meseci od dana stupanja na snagu zakona.
2.	Pravilnik o formi i sadržaju elaborata koji se podnosi uz zahtev za davanje saglasnosti za organizaciju modula u okviru akreditovanog studijskog programa za ostvarivanje studijskog programa po dualnom modelu	Član 5. stav 7. i član 36.	Šest meseci od dana stupanja na snagu zakona.

11. ANALIZA RIZIKA

1) Da li je za sprovođenje izabrane opcije obezbeđena podrška svih ključnih zainteresovanih strana i ciljnih grupa? Da li je sprovođenje izabrane opcije prioritet za donosiocce odluka u narednom periodu (Narodnu skupštinu, Vladu, državne organe i slično)?

Uvođenje dualnog obrazovanja, pa tako i dualnog obrazovanja u visokom obrazovanju jeste jedan od prioriternih ciljeva Vlade, a konkretan model dualnih studija koji se uvodi Predlogom zakona dobio je podršku visokoškolskih ustanova i poslodavaca. Kao što je pomenuto u analizi efekata, u izradi Predloga zakona, kao članovi Radne grupe učestvovali su predstavnici visokog obrazovanja kao i predstavnici poslodavaca, a Radna grupa je i odlučivala o prihvatanju sugestija, primedbi i predloga na Predlog zakona u javnoj raspravi.

2) Da li su obezbeđena finansijska sredstva za sprovođenje izabrane opcije? Da li je za sprovođenje izabrane opcije obezbeđeno dovoljno vremena za sprovođenje postupka javne nabavke ukoliko je ona potrebna?

Za sprovođenje dualnog modela studija u visokom obrazovanju nisu potrebna dodatna sredstva u budžetu.

3) Da li postoji još neki rizik za sprovođenje izabrane opcije?

Potencijalni problem za sprovođenje dualnog modela studija može da bude situacija u kojoj poslodavac iz nekog razloga ne bude u stanju da realizuje učenje kroz rad do kraja studijskog programa. Predlogom zakona je za rešavanje ove situacije predviđeno ili da se studentu obezbedi da učenje kroz rad nastavi kod drugog poslodavca (član 25. stav 1. Predloga zakona) ili da se prebaci na drugi studijski program.

Evidentno je da bi za studenta najbolja opcija bila da nastavi učenje kroz rad kod drugog poslodavca, zbog čega se kroz Predlog zakona i ustanovljava potrebu za formiranje mreže poslodavaca na visokoškolskoj ustanovi (član 4. Predloga zakona).

**IZJAVA
O USKLAĐENOSTI PREDLOGA ZAKONA O DUALNOM OBRAZOVANJU
SAPROPISIMA EVROPSKE UNIJE**

1. Organ državne uprave, odnosno drugi ovlašćeni predlagač propisa:

PREDLAGAČ: Vlada

OBRAĐIVAČ: Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja

2. Naziv propisa: PREDLOG zakona o dualnom modelu studija u visokom obrazovanju

3. Usklađenost propisa sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum), odnosno sa odredbama Prelaznog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima između Evropske zajednice, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Prelazni sporazum):

a) **Odredba Sporazuma i Prelaznog sporazuma koja se odnose na normativnu sadržinu propisa:** Sporazum, naslov VIII Politike saradnje, član 102. Obrazovanje i stručno osposobljavanje

b) **Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma i Prelaznog sporazum:** Opšti rok utvrđen je članom 72. Sporazuma.

v) **Ocena ispunjenosti obaveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma:** Potpuno.

g) **Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma: -**

d) **Veza sa Nacionalnim programom za integraciju Republike Srbije u Evropsku uniju:** Propis nije predviđen Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije.

4. Usklađenost propisa sapropisima Evropske unije

a) **Navođenje primarnih izvora prava EU i usklađenost sa njima:** Ugovor o funkcionisanju EU, Naslov XII Obrazovanje, Stručno osposobljavanje, omladina i sport - potpuno usklađen u delu koji se odnosi na sistem obrazovanja i vaspitanja.

b) **Navođenje sekundarnih izvora prava EU i usklađenost sa njima:** Propis je u potpunosti usklađen sa osnovnim principima i preporukama iz *acquisu* delu koji se odnosi na sistem obrazovanja na nivou predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja.

v) **Navođenje ostalih izvora prava EU i usklađenost sa njima: -**

g) **Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost: -**

d) **Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije: -**

5. Ukoliko ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost treba konstatovati tu činjenicu. U ovom slučaju nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa.

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava EU prevedeni na srpski jezik?

Da.

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik EU?

Ne.

8) Učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti.

Ne. Navedeni propis nije bio predmet komunikacije sa Evropskom komisijom, odnosno drugim stručnim telima Evropske unije.